№ 67 غینوار ۲۸ ۱۹۱۵ سنه. (چهارشنبه) نومر ۶۷ ربیع‌الاول ۲۵ ۱۳۳۳ سنه.

ایل

چغا باشلادی ۲۲ نچی اوکتبرده ۱۹۱۳ سنه.
ایکنچی سنه دوامی.
یورط‌یبر فائده‌سن کوزه‌توچی تاتار غزیته‌سی.

دوما آچلدی. ملی بایلق. غ. دوما تیره‌سنده. گیرمانیانڭ صو آستی کیمه‌لری. اقتصادی صوغش (فیلیه‌تون). عمومی یاوروپا صوغشی. مخابرلردن.

اداره‌دن:

مشتری بولوب یازلا طورن افندیلرنڭ اوز آدریسلرن ممکن قدر تانوراق ایتوب روسچه یازولری تیوش. آبونه یا کارتقانده ایسکی آدریس یا ایسه شول آدریسده‌گی نومرنڭ یه‌رلووی اوتنوله. آدریس آلماشدرو اوچون ایسکی آدریس برله برگه ۲۸ تینلك مارقه یه‌رلورگه تیوشدر.

غزیته‌نڭ بهاسی بریلغه ٤ صوم، یارطی یلغه ۲ صوم، اوچ آیغه ۱ صوم ۲۵ تین. اوچ آیدن کیمگه مشتری قبول ایتلمی،

اعلان حقی: برنچی بیتده برمرتبه یاصار اوچون عادی حرف برله یولینه ٤۰ تین، آخرغی بیتده ۲۰ تین. هروقت یاخود برنیچه مرتبه باصدرو اوچون خصوصی سویله‌شوب اسکیدکه یاصالور.

غزیته‌گه باصار اوچون یه‌سگان مقاله وخبرلرنی قصقارتوب باصو هم لازم بولغانده ئوزگه‌رتو اداره‌نڭ اختیارنده‌در. باصلماغان مقاله‌لر، خصوصی مارقه یبه‌روب صورالماغانده کیری قایتارلمی. موندی مقاله‌لر برآی قدر اداره‌ده صاقلانغاندن صوڭ تاشلانور. برآیدن صوڭ کیلگان سؤالارگه اداره جواب بیرمه‌س.

اداره خانه: مه‌سکه‌وده میشچیرینسکی پادۋوریاده، ۵ نچی نومیرده. قانتور به‌یرم کونلرندن باشقا هرکون ساعت ۹ دن ٤ که قدر آچق.

خط وتیلیگرام اوچون فقط: . Москва, Редакція «Иль». تیلیفون: Телефонъ 4-67-01.

Газета „ИЛЬ“.
Подписная цѣна:
На годъ. . . . . 4 руб.—к.
» 6 мѣс. . . . . . . 2 « — «
» 3 мѣс. . . . . . . 1 « 25 «
» 1 мѣс. . . . . . . — — 50 «
Отдѣльные №№ 5 коп.

غزیته‌نڭ بهاسی:
یللق . . . . . . ٤ صوم
آلتی آیلق . . . ۲ صوم
اوچ آیلق . . . . ۱ صوم ۲۵ تین
بره‌مله‌ب هر بیرده ۵ تین.
آدریس آلماشدرو ۲۸ تین.

Плата за объявленія: впереди текста строка 40 коп., позади текста 20 коп.
Контора и редакція газеты „ИЛЬ“
Москва, Мещеринское подворье, № 5.

مه‌سکه‌وده آطنه‌ده اوچ مرتبه جمعه، یکشنبه وچهارشنبه کونلرده چغا طورغان

“ایل„ غزیته‌سینه

۱۹۱۵ نچی یل اوچون مشتری دفتری آچلدی.

«ایل» ایکنچی یل نشرنده، اوّلگی مسلکندن آیرلمیچه: آقچورا اوغلی یوسف، محمد عیاض الاسحاقی، محمود فؤاد طوقتارف، سعید رمییف، شاکر محمدیارف، مجید غفوری، برهان شرف، نجیب نصری و باشقه‌لرنڭ اشتراکی برله دوام ایته‌چکدر.

«ایل»ده ملی واجتماعی مسئله‌لرگه تیوشنچه اهمیت بیریلو بله‌ن برابر عمومی یاوروپا صوغشی حقنده بولغان خبرلرنڭ ایڭ درستلری صایلانوب مکمل صوره‌تده یازیلوب باراچق. صوغشنڭ، مملکتنڭ اقتصادی، تجاری وصناعی حاللرینه تأثیری حقنده اهلی طرفندن مقاله‌لر یازیلاچق، هر تورلی یا گا اثرلر، موقت مجموعه‌لر حقنده تنقیدلر، ملاحظه‌لر بولاچق. خاتون-قز طاوشی، عالی مکتبلرده اوقوچی طوتاشلر وباشقه تاتار خانملرینڭ اشتراکی برله الوب باریلاچقدر.

ملی بایلق طودرو.

«موگا یتمه جانی، تار کورمه جهانی»
«کوزڭ آچ، کورجه‌یلگان یاقتی طاگنی!»
عفت.

ملی بایلق طودرو اوچون طبیعتنڭ بای بولوی هم اقتصادی سیاستنڭ خلقنڭ کوبچیلکنڭ منفعتنه قاراب یورتلوی کیره‌کلگن یازغان ایدك. اوچنچی شرط ایسه کشیلر اوزلری، برنی بیش، بیشنی اون ایتوچی، بولغان، اشچان، باشلی یکتلر، «نزاع حیات»قه مستعد، دنیانی، طورمشنی، اشنی سویا طورغان یکتلر کیره‌ك دیگان ایدك. حاضرگی طورمشبز حقیقتا، آور، کوڭلسز... ئه‌یله‌نه تیره‌ده فقیرلك، ضعف عطالت؛ برگنه کوڭل کوته‌رلك نرسه یوق... مکتبلر یاشلرنی دنیاغه، زمان طورمشینه حاضرله‌ب چغارمیلر، چغارا آلمیلر. ایسکی عقیده‌مز، ایسکی طورمشبز، بزنی ایزگان، «مین»لکنی (سعید رمییف: «مین» دیدیسه‌م مگا برزورکوچ کره) ایندۋیدوالنوستنی جویغان، ئلله نیندی واقچل، توکلسز، غیرتسز کشیلر یتوشدرگان؛ دنیادن بیزو، امیدسزلك، صوفیلققه بیرلو، درویشلك دعواسنه صالنونی طودرغان.

اقتصاد عالملرندن پرافیسور اوزیرفنڭ توبه‌نده‌گی سوزلری بزنڭ حقده أیتلگه‌ن دیب اویلارسڭ:

«ئه‌یله‌نه یاققه باقساڭ کوڭلڭ آچی حسرت بله طولا. هریرده اشسزلك؛ کشیلر، اوزلرینڭ کوچلرن قایده ایته‌رگه بلمیلر، دنیا یورتنده کیره‌کمه‌گان یات کشی کبی بویغوب یوریلر».

مرحوم طوقاینڭ:

«عائله‌سنه جهاننڭ نیك کیتردڭ یات کشی»

جمله‌لرن خاطرگه توشرمیمه؟

پرافیسور اوزیرف، راسیه‌نڭ خوجه‌سی بولغان روسلر حقنده، سبر بله آوروپانی طوتاشدرغان تیمر یوللر صاحبی، اورال طاولرندن آلطونلر، کومشلر، یر آستندن میلیون پوطلر کومرلر، نیفتلر چغارغان، عادی کرستیاندن ماروزوفلرنی (صناعتده) لامانوصوفلرنی (علمده) یتوشدرگان روسلر حقنده، بزنڭ هربر کیره‌گبزنی یتوشدروب طورغان هنرچیلری بولغان روسلر حقنده شول سوزلرنی أیتکاچ، بزگه، اوزبزنڭ حالمزنی نیندی قلملر و قاره‌لر بله

شه‌چك مسئله‌لری کوبایگانلر.

صوغشنڭ طودرغان کیره‌ك یاراقلاری بیك کوب بولغانغه حکومتمزنڭ ده خلق وکیللری برله‌ن برگه ـ برگه اشنی طورغان اشلری‌نڭ ایسابی، صانی بیك آرتقاندر.

بزنڭ مسلمان دیپوتاتلارمز موگنچه قدر کامیسیه مجلسلرنده سویله‌گانلری معلوم بولماسه‌ده البته اشکه قاتشقانلاردر. آلارده البته شول طانسق مجلسکه اوزلرینڭ ملتی‌نڭ، صایلاغان ملتی‌نڭ تله‌گانین ئه‌یتورگه امطلوب طورا طورغانلاردر.

بزنڭ اوزمزگه‌گنه، بزنڭ مسلمان بولومزدن‌غنه کیلگان مسئله‌لرده ایکسز، چیکسز کوبدر.

بولارنڭ یوزدن برسی شبهه‌سز، صوغش صفلرینه جیته‌رلك درجه‌ده املالار کوندرو، ومسلمان عسکرین باشقه عسکردن آیروم کومو یوللر اوچون تیکشرو

بارسی‌ده صوغش طودرغان مسئله‌لر بولغانغه شبهه‌سز شول قسقه مجلسلرده قارالورغه وحکومتکه شولارنڭ اهمیتلرین آڭلاتورغه تیشدر. موندنده اهمیت یاغندن کیم توگل‌ـ طاغی یارالی عسکرلرمزگه یاردمنی بر قولغه، بر اداره‌گه کیترو اوچون بر جمعیت، بر آرغانیزاتسیا بولدررغا طرشو وشول آرغانیزاتسیانی مسلماناقی‌غه تیرس علامتلردن صاق ایتوب میدانغه چغاررغه اجتهاد ایتودر. بولار مونه همه‌سی‌ده صوغش طودرغان مسئله‌لر بولغانغه وبولار آرقاسنده کیره‌ك حکومتکه وکیره‌ك صوغشدن ضررلانغانلرغه فائده‌دن باشقه بر نتیجه بولمایاچق بولغانغه، شولارنی آڭلاتو، اورننده سویله‌و مسلمان دیپوتاتلرمزنڭ وظیفه‌سی؛ وطنی، مملکتی، خلقی آلدنده‌غی بورچیدر. مونه شونڭ اوچون دیپوتاتلرمز، صانلری نی قدر آز بولسه‌ده اوزلری یکرمی بیش‌ـ اوتوز میلیون خلقنڭ وکیللری ایکانن اونوطماینچه، حکومت اربابی ودوما آلدنده شول مسئله‌لرنی کوتارسه‌لر بیك زور خدمت ایتکان بولورلار ووظیفه‌لرینی اوته‌گان بولورلر ایدی.

صوغشنڭ کوتارگان مسئله‌لرینڭ ایکنچی‌سی، بزنڭ اوچون شولایوق اهمیتلی‌سی‌ـ صوگغی صوغش برلن برگه میدانغه کیلگان، اوز آرامزدن انصافسز آدملرمزنڭ، حکومت آلدنده اوساتچلی. خلقمز آلدنده اعتبارلی کشیلرمزنی حکومتکه یات کورساتور اوچون بتون ملت اوستینه طاب یابولاریدر. قزانده موندی انصافسزلر شول درجه کوبایگانکه، قزاننڭ عمرنده سیاست برلن اوغراشماغان‌اوگغان سوداگرلرندن صادق علیکایف، سلیمان آیطف، محمدجان کریمفلرده واوزینڭ ایسکی فکرلی‌لگی برله مشهور اسماعیل اوتامیشف‌ده یاصالغان تنتولر، انصافسز دانوسچیلرنڭ نی درجه یالغانچی ایکانین کورساتورگه جیته‌چکدر. بومسئله‌ده خلقمز آراسندن چققان چوب چارنڭ سوزینه قاراب شوندی اعتبارلی سوداگیرلرمزنی بورچو همه افترالر برلن بورچو شبهه‌سز صوغش طودرغان مسئله بولغانغه، دیپوتاتلرمزنڭ حکومت اربابی آلدنده شول اشنڭ اصلینی آچولری لازمدر.

ادبسز کشیلرنڭ «تورککه آقچه جییا» دیگان سوزنی حاضر بر کسب ایتوب، صاتو آلوده‌غی قانقورینتلرندن قوتلور اوچون یایسه باشقه بره‌ر تورلی اوچ آلو اوچون قوراللانغان دانوسلرینڭ حقیقتنی آچو وطن وملت فائده‌سی یاغندنده فرضدر. یوق ایسه بوادبسز انصافسز آدمچکلر حکومت برلن خلقمز آراسنده آڭلاشلماولرغه

سبب بولو احتمالی بولغانغه، نی قدر ئلك آلارنڭ پرده‌لری آچلسه شول قدر فائده‌لی بولاچقدر.

مونه شول کچکنه، کچکنه اشلرنی دیپوتاتلرمزدن کوتوب قالامز. وآلار شول فوق‌العاده بر وقتده اوزلرینڭ بورچلرن اوتی آلسه‌لر ایدی دیب دعاده بولامز. وقت‌اهمیتلی ایکانین آڭلاغان دیپوتاتلارمز انشاءالله شول اهمیتلی وقتنڭ طودرغان مسئله‌لری‌ده شول درجه زور، شول درجه کیره‌کلی ایکانین خاطرلرندن چغارماینچه وظیفه‌لرینڭ باشنه بولورلار.

وطن، ملت آلاردن شونی کوته.

عیاض.

محمد عیاض الاسحاقی‌نڭ مجموعهٔ آثاری

ندن

۳ نچی جلدنڭ ۳ نچی کتابی بولغان «معلمه» اسملی اوچ پرده‌لك دراما «ایل» مطبعه‌سنده باصلوب چغوب صاتلورغه قویلدی.

«معلمه»نڭ باش اسقلادی «ایل» اداره‌سی‌در. چیتدن صوراتوچیلرغه اون نسخه‌دن کیم بولسه یبه‌رلمی. پوچته مارقه‌سی قبول ایتلمی. یوز نسخه آلدرغان کشیگه معلوم تنزیلات یاصالا. اوچدن بر حقن یبه‌رگان کشیلرگه نالوژ بله یبه‌رله. کامیسیه‌گه بیرلمی. بره‌مله‌ب مشهور کتابچیلرده صاتیلا. حقی ۳۰ تین.

محررلرمزدن محبوب‌جمال خانم آقچورینا اثرلری

بالا قاراوچی
هر خانه‌ده بر دانه‌سی بولو تیشلی، تعلیم تربیه‌گه دائر بیك گوزل، روسچه‌دن ترجمه ایدلمش بر حکایه‌در. حقی: ۲۵ تین، پوچته ایله ٤۱ تین.

شفقتسز آتا یا که میشرلر طورمشی
اوقورغه کوڭللی، قزقلی، عبرتلی، میشرلر طورمشندن آلنوب یازلغان، اوقوچینڭ کوزندن یاشلر تامزدررلق بر حکایه‌در.
حقی ۱۵ تین، پوچته ایله ۱۹ تین.

حمال یعقوب
طورمشقه یاقن، اوقورغه کوڭللی هر کمگه عبرتلی، ماطور بر حکایه‌در.
حقی: ۸ تین پوچته ایله ۱۰ تین.

کوبله‌ب صوراتوچیلرغه اوز نشریاتمز حسابندن کوب اسکیدکه ایله هر یرگه یبه‌رلور زاداتکه‌سز زاکاز قبول ایدلمی، زاداتکه‌گه مارکه‌ده یاری.

Оренбургъ, книжный и писче-бумажный магазинъ Х. М. Хусаинова.

Счетоводные курсы

بوخغالتیریا قورصلری ف. و. یزیرسکی‌نڭ.

پیترغرادده نیۋسکی اورامده، ٤۳ نچی یورطده. تیلیفون نومیری 22-70
مه‌سکاوده به‌لشوی تۋیرسقوی اورامده ۱۶ نچی یورطده، تیلیفون نومیری 22-63
بو قورصلار ۱۸۷٤ نچی یلدان بیرلی دوام ایتوب کیله‌لر. قورصلار حقنده کیره‌ك بولغان معلومات صوراغان کشیلرگه آقچه‌سز جبه‌رله‌در. قورصنڭ اوز اداره‌سینه کیلوب معلومات آلورغه تله‌گان کشیلرگه اداره کوندزگی ساعت ۱۰ دان ۸ گه قدر آچق‌در.

دوما آچلدی.

صوغش باشلانغاچده پادشاه حضرتلرینڭ امری بوینچه اییول چیسلاسنده دوما جییلوب حکومتنڭ کرتکان بتون لائحه‌لرین قبول ایتوب برگنه مرتبه مجلس یاصاب ۲۷ نچی غنوارغه قدر یابلغان ایدی. شول بیلگی‌له‌نگان کون جیته باشلاغاچ دومانڭ کامیسیه‌لری اشکه طوتندیلار. خصوصاً بودژیت کامیسیه‌سی ۱۹۱۵ نچی یلغی بتون روسپیسن قاراب دومانڭ مجلسینه حاضر ایتوب قویدی. بودژیت کامیسیه‌لری ئلگریگی یللرده ایڭ اهمیتلی کامیسیه بولسه‌ده، آلدن هر وقت‌ده مینیسترلر وآلارنڭ ایداشلری حاضر بولوب، اوز مینیسترلگی کرتکان لائحه‌لرین بیان ایتو آلارنی مدافعه ایتو عادت بولوب کیتکان بولسه‌ده، بو یل اول کامیسیه‌نڭ اشی بیگره‌ك زور بولدی. هر کوننی بتون فراقسیه‌لارنڭ کشیلری تدقیقاتلرین سویله‌دیلر. هر کون تورلی، تورلی مینیسترلر جوابلار بیردیلر، بیانلار یاصادیلار. وهر مسئله حقنده معلوم بر فکرگه کیلنوب بودژیتنی حاضرله‌ب جیتکردیلر.

دومانڭ بو جییلشی ده دورت، بیش کونگنه دوام ایته‌چك بولغانغه مجلسده فلسفه صاتوب اوطررغه وقت بولمایه‌چق، شونڭ اوچون هر پارتیا اوزینڭ ئه‌یتوب قالاچق سوزین ئه‌یتور اوچون فراقسیه‌لارنڭ وکیللری برله‌ن دوما پریزدیومی آراسنده کیلشو بولدی. وهر فراقسیه بر ایکی‌گنه خطیب چغاررغه راضی بولدی.

آلتی آیلق دوماسز طورلغان چاقده روسیه طورموشنده البته أیتله‌چك بیك کوب سوز جییلغاندر. سویله‌نه‌چك، حکومتنڭ دقتن جلب ایتدره‌چك بیك کوب یاگغی اشلر طوغاندر. شبهه‌سز قسقه، قسقه‌غنه بولسه‌ده دوما اعضالری بولارغه تییوب، تییوب کیته‌رلر، وحکومت اربابی‌نڭ دقتن جلب ایته‌رلر. کیچره طورغان آیلارمز، کونلرمز فوق‌العاده آیلار، کونلر بولغانغه ـ شبهه‌سز حکومتنڭ‌ده خلق وکیللری برله‌ن سویله‌شه‌چك، کیڭاش ایتو-

تصویر ایته‌رگه کیره‌ك؟ اگر آلار شولقدر کوب ضیالی وفعال آدملری بولا طوروب قناعت ایتمه‌سه‌لر، بزگه اوزمزنك مدرسه یمشی ضیالیلرمزغه یاخود آتا مالن بترووده‌گنه کورسه‌تکان فعاللکلری بله مشهور بایبتچه‌لرمزگه قاراب، نینده‌ی قانلی یاشلر توگه‌رلك لوحه‌لر تصویر ایته بلورگه کیره‌ك؟

اوزیرف روس مکتبلری حقنده دخی بولای‌دی:

«بزنك مکتبلر اوزلرندن اش چغاره آلمی طورغان قللر، دنیاغه کرمه‌س، اش کورسه‌تمه‌س بورون قارتایغان، اشکه درتی، محبتی سونگان «پورکیلر» یتوشده‌ره‌در».

بوسوزلرنی بزهربر محمدیه، احمدیه پیش قدملری حقنده تکرارلی آلمیبزمونی؟ قایسبز ملی مکتبده بره‌ر تورلی هنرگه، اشکه اویره‌ندك؟ بو گناهلی دنیاده، کفار طائفه‌سی بله طولغان یبر یوزنده بز چیتلر توگلمنی؟ بز سیرچی توگلمنی؟ حقیقی طورمش اوزینك سه‌پیلینلری بله، ایلیکتریقلی یوللری بله اوز آلدینه بارا، بز آرتق، بز کیره‌کسز... بوجاینی اورنبورغ صحرالرندن «قوری قارغالی» بوینه قمزلقغه باردم. بونده روسیه‌نك نظاملی مدره‌سه‌لرنك برسنده اوقوب صوگره مصرده تحصیلده بولغان ایکی خلفه بله تانوشورغه طوغری کیلدی. بونلر یاگغی‌غنه تحصیلنی تمامله‌ب «دیپلوم» آلغان، حیاتقه برنچی آدوملرینی باصوب طورغان چاقلری. بولرضیالی، روحلی، غیرتلی، ملتکه ئلله نیقدرلی خدمت ایته‌رلك بولوب حاضرله‌نگان، جیلاك کبی پشوب طورغان یگتلر بولورغه تیوش توگلمه؟.. اما بولار صارغایغان، کیبکان، بوکره‌یگان اوزلرنده‌گی هر بر طبیعی حرکتنی، تله‌ونی سوندرگان، دنیا بله تارتشودن تالغان، هیچ بر تورلی یمش بیره آلماسلق درجه‌گه یتکان قوری آغاچلر حکمنه کیلگانلر ایدی... بونلرنك برسی مسکین «غارلاوای چاخوتکه»دن وفات ایتدی.

بو بزنك آلغی صفده‌غی کشیلرمز. بزنك کاپیتالرمز، امالرمز! کوبمو کوچ صرف ایتلگان، مال صرف ایتلگان، اوقولغان، اوقوتلغان! ئه، تاتار آولی هماننده قارانغی، پچراق... تاتار اویی توبه‌سی هماننده صالام بله یابله، تاتارنك آتی آرق، قامطی جوکا. فابریك زاۋودلر یوق. سودا ـ آزیا بازارنده واسطه‌چیلق، اللهنك فیض رحمتی بله اوسکان قوی‌لرنك جون وتیرلرن یهودلرگه آلوب بیرشو...

ایرلر نادان، بالالر آچ، خاطونلر:

«قورسون بالام بو قالا»

«بزگه یاخشی شول صالا»

«کیچ قایتقانده آتاکنك»

«توسی جانمنی آلا»

دیب یغلاب اوطره!

اوزیرف أیته:

کشیلرنك سعیی بله قوملقلی صحرالر جانلانورغه، اسسی چوللرده صالقون چیشمه‌لر فانتان بولوب آتارغه، طوپراقلرده کیتمه‌نلر، صوقالر یوررگه، فابریکلر ماشینالری بله گوژله‌ب میدانغه چغارغه، کشیلر تابوشلر، کوڭللی اشلر اوستنده طوق وشاد حالده برله‌شورگه تیوشلر» دیدر.

زمانمزنك بیوك رساملرندن پرافیسور ره‌پین‌نك «نینده‌ی کیڭلك!» (какой просторъ) دیگان رسمن کورگانکز باردر. تاغلر قدر آق طولقونلری، آلماز کوبکلری بله دیگکز بولغانه، شاولی. استودینت فورماسنده بریکت بله بر قز قول طوتوشوب دیگکزنك دهشتلی طولقونلری قارشوسنده طورالر. بو ـ حیات ویاشلر ـ بولار بو آستی اوستنه کیلوب یاتقان طورمشدن قورقمیلر. بولار آثار قارشی بارالر. بولارنك یوزنده غیرت، جسارت اثری؛ بولار شاد، بولار کوله‌لر.

بولار یاشلرنك دنیاده طورورغه مستحق بولغانی...

دنیاده عظمتلی، یالقونلی قویاش بالقوی بار. دیگکزلرده طولقونلر موزیقاسی بار. اورمانلرده قاین واوصاقلرنك صایراولری بار. یلغه‌لرده آق قایقلرنك آغشلری بار.. بولار دنیانك بیزه‌کاری. آدملر اوچون راحت وقوانچ چاقیلری. بولارنی کوره بلورگه کیره‌ك! لذتله‌نه بلورگه، اویرانورگه کیره‌ك! دنیاده طورا بلورگه، اشلی بلورگه کیره‌ك.

ش. محمدیارف.

غ. دوما.

تاوریچیسکی دواریسده...

تاوریچیسکی دواریسده بر ـ بر آرطلی فراقسیه جیولشلری بولا طورا. ایکی ـ اوچ کون ئلك بوتون دوما فراقسیه‌لرینك جیولشاری بولوب بوجییولشلرده دومانك باشلانغانده‌غی ایکی اوطوروشنده (زاسیدانیه) ترتیب‌نك نیچك بولاچاغی حقنده مذاکره‌لر بولدی. فراقسیه اسمندن سویلیه‌چك خطیبلرنك نی مقدارده بولووی بودجیت مذاکره‌سن نی ره‌وشده آلوب باروطوروسنده سوزلر بولدی. اوك ملتچیلر بله‌ن اوکتابریسلر دوما آچیلونك برنچی کوننده سویله‌چك سوزلرنك، بیگره‌ك بودجیت حقنده سویله‌چك نطقلرنك قسقا چغووی اوچون اضرده‌ن بوتون کوچلرن صرف ایتدلر. اوك ملتچیلر، برنچی کوننی ئوزلرندن فقط برگنه خطیب چغاروب سویله‌ترگه، بودجیتنی آلاسیینقو داقلاد ایتکه‌چده سوزسز ـ نیسز قبول ایته‌رگه قرار بیرگه‌نلر. برنچی اوکتابریسلرده‌ده برگنه کشی ـ قاوالیوسکی‌گنه سویله‌یه‌چك؛ اول، خارجیه مینسترندن صوڭ چغوب سویله‌چك نطقنده بین الملل سیاست ـ میژدونارودنی پالتیکا مسئله‌لرینه کوب اورن بیره‌چکدر.

ترقی پرورلر ـ پروغریسیستلردن برنچی کونده یفریمف؛ اگر بودجیت حقنده مذاکره قیلشورغه رخصت بولسه اول حقده پرافیسر پوسنیکوف سریله‌یه‌ك.

کادیتلر اسمندن سویلیه‌چك میلیوکوف بین الملل مناسبتلر مسئله‌سینه قاغیلوب کیته‌چك؛ بودجیت حقنده کادیتلردن شینغاریوف بیان ایته‌چکدر.

دومانك جیولشی بلکه ٤ ـ ٥ کون دوام ایتمر. چونکه صوڭغی اوچ کونی بودجیت مذاکره‌سینه بیلگوله‌نه‌چکدر.

تاوریداسراینده دوما اعضالری بله‌ن حکومت وکیللرینك خصوصی کیڭاش مجلسلری بولدی. مجلسده کشی بیك کوب ایدی. مجلسده مینیسترلر باشلغی غوریمیکین، داخلیه مینیستری ماقلاقوف، عدلیه مینیستری اشچیغلاویتوف، زراعت مینیستری کریۋاشیین، حربیه مینیستری گینیرال صوخاملینوف وباشقه دیپوتاطلاردن عبارت ٢٥٠ له‌ب کشی بار ایدی.

مجلسنك باشلانغچنده مینیسترلر باشلغی کچکنه بر نطق سویله‌دی. آندان صوڭ شینغاریوف، میلیوکوف، مارقوف ۲ نچی وباشقه دیپوتاطلر نطق سویله‌دیلر. بولارغه حکومت اسمندن مینیسترلر باشلغی غوریمیکین بله‌ن ماقلاقوف جواب بیردیلر.

مجلس، یابق بولوب آنده سویله‌نگان نطقلرده فاش ایتلمیه‌چکدر.

اوتکان کون کوندز ساعت ۱ ده آچلغان دومانك برنچی زاسیدانیه‌سنده شول مسئله‌لر مذاکره ایتله‌چك ایدی: ۱ ـ نچی، حکومتنك ۱۹۱۵ نچی یل داخود، راسخود روسپیسی حقنده غ. دوما بله‌ن غ. صاویت آراسنده فکر تۆرلیلگی بولا قالسه شونی قاراب تیکشرو اوچون مخصوص کامیسیه توزوله‌چك، شول کامیسیه‌گه دوما اعضالرن صایلاونك ترتیبی طوروسنده بودجیت کامیسیه‌سی رئیسی‌نك زایاولینیه‌سی؛ ۲ ـ نچی، شول کامیسیه‌گه اعضا وآلارغه کاندیدات صایلاو؛ ۳ ـ نچی ریداقسیونی کامیسیه‌نك داقلادی.

کیچه آچلغان دوما مجلسنده مملکتنك أچنده‌گی سیاست حقنده فقط سوسیال دیموقراط فراقیسیه‌سی بله‌ن ترداووی غروپپا پارتیه‌سینك خطیبلری‌غنه سویلیسی‌لر ایدی. بوتون فراقسیه‌لر بودجیتنی، کامیسیه‌ده اشله‌نگه‌ن ره‌وشده‌گنه قبول ایتمه‌کچی بولالر. ایکی صول فراقسیه‌غنه مونارغه قوشلمی. ترداویکلر، ئوزلری طرفندن دلیللری کورسه‌تلگه‌ن زایاولینیه‌دن صوڭ بودجیت‌که تاوش بیرمیچه قالاچقلر. سوسیال دیموقراتلر آراسنده بودجیتنی قبول ایتمه‌سکه تاوش بیرو حقنده قوتلی آغم بار. بولار بودجیتنی نیك قبول ایتمه‌ولرن ایضاح ایته‌چکلر، اوڭلر طرفندن بولارغه قارشی سویله‌نه دیب کۆتوله.

خطیبلرغه سویله‌رگه ۱۰ ـ ۱۵ مینوت‌قنه وقت بیریله‌چك؛ رئیس رودزیانقو ۲۰ مینوت سویله‌یه‌چکدر. مینیسترلر باشلغی‌ده یگرمی‌مینوت قدرسویله‌یه‌چك. خارجیه مینیسترینك بیاناتینه ٤٠ مینوت قدر وقت بیریله‌چك. غرووپا وفراقسیه‌لر اسمندن سویله‌رگه وقت جیتکه‌نده ایڭ اول روحانی وکیللری، آندان صوڭ ترتیبی بله‌ن آول کشیلری وکیللری، آطلی قازاقلر، تورلی ملت وکیللری، ایڭ صوڭنده صول واوڭ فراقسیه‌لرنك وکیللری سویلیه‌چکلر. نطق سویله‌رگه حاضرگه ئه‌لی ۲۲ خطیب یازلغان. مجلس یال ایتمیچه کیچکی ساعت ۸ گه قدر دوام ایته‌چکدر. ترداویکلردن، بودجیت حقنده برگنه خطیب سویلیه‌چکدر.

کیچه‌گی دوما مجلسنده.

دوما، کیچه کوندز ساعت ۲ده آچیلدی. بارچه دوست دولتلرنك وکیللری بله‌ن، غ. صاویتنك کوب اعضالری حاضر ایدیلر. ساعت ۲نچی یارطی‌ده یکاتیرینینسکی زالده دعا قیلندی. دومانك بوسیسیه‌سن آچو حقنده پادشاهمز حضرتلرینك اوقازندن صوڭ ملی گیمن جرلاندی. رئیسنك نطقینه بیك کوب قول چاپدیلر.

رئیس، دوست دولتلر حقنده بولغان طویغولرن سویله‌گه‌ن وقتده دیپوتاطلر آیاقغه طوروب لوژاده اوطورغان شول دولت وکیللرن سلاملادیلر. حاضر بولغان خلق‌ده اول وکیللرنی سلاملادی.

موندان‌صوڭ مینیسترلر باشلغی غوریمیکین‌گه سوز نوبتی تیدی. اول نطق سویله‌گه‌ن وقتده بوتون زال طنلق اچنده ایدی. موندان صوڭ کوب دیپوتاطلر اورنلارندن طوروب نطق سویلی طورغان کرسی یانینه جیولدیلر. مینیسترلر رئیسی‌نك نطقن بوتون دوما بالاتفاق آلقشلادی.

خارجیه مینیستری صازونف‌نك نطقن دیپوتاطلر بیك حرارتلی صوره‌تده قارشی آلدیلر. صازونف کرسی‌گه چقغان وقتده دیپوتاطلر آیاقغه طوروب آنی الوغلادیلر. نطقی بتکه‌چ آڭا تاغن‌ده تعظیم کورسه‌تدیلر.

دوما یابیلوب طورغان وقتده کیلگه‌ن اشلر وقانون لائحه‌لری صانالوب کامیسیه‌لرگه ئوله‌شلدی. بوسیسیه‌آچلغانچه‌غه قدرپادشاهمز حضرتلری‌نك تصدیقینه بیرلگه‌ن ۳٥۳ قانون لائحه‌سینك اسپیسقاسی اوقولدی.

ساعت ٤ ده تنفس اعلان ایتلدی.

عمومی یاوروپا صوغشی

پیترغراد ـ (عالی‌باش‌قوماندان‌اشتابندن): شرقی پروسیه‌ده «شاشوپ» یلغه‌سی بوینده بزنك عسکر دشمان‌نك یارده‌م آلغان عسکرینك هجومن کیرو قایتاردی.

ویسلانك اوڭ ساحلنده، همه صفده‌ده بزنك اوچون موفقیت‌لی صوغش مصادمه‌لری بولدی. مثلا: «آدرژه‌ن» آولنده دشمان‌نك جه‌یه‌ولی‌لر یارده‌می بله‌ن صوغشقان آطلی‌لرن بزنك عسکر قامادیلر، ۲۰ غوسار اسیر هم بوکلرن آلدیلر. تونله اوچ ساعتده، بزنك غوسارلر، نیمسلرنی «پودله‌سه» هم «غرونده‌ی ـ ستار» آوللرندن سونگولر بله‌ن به‌رب چغاردیلر هم قورالرن، عسکر کیره‌کلرن، تیمر چبقلرن آلدیلر. بیگره‌ك اهمیتلی مصادمه‌لر «سیرپیس ـ ریپینو» یولنده بولوب، بونده اورشولیف آولی رایوننده موفقیتلی هجوم یاصادق.

ویسلانك صول صاحلنده ۲۳ یانوارده بزور هم رافقه یلغه‌لری بویلاب آطشولر دوام ایتسه‌ده، دشمان باشلاب حرکت ایتمه‌دی. قامیون آولی رایوننده بزتجاوز ایتدك هم

اقتصادی صوغش.

قاپلت‌قنه باشلانغان بو عمومی یاوروپا صوغشینك سببی آۋستریا ولی عهدی فرانس ـ فیردیناندنك ئوترلووی توگل، فیردیناندنك ئوترلووی، حاضرله‌نگه‌ن مسئله‌نی باشلاب یبه‌روچی بهانه‌غنه.

بو، یالغز صوغشقه قاتشقان دولتلرنك نیچه یللردن بیرلی حاضرله‌نب کیلگان مناسبتلرن تیکشروب قارارغه، مذاکره ایتشورگه تورتوب یبه‌روچی‌گنه بولدی. شونك اوچون صوغشنك اصل سببلرن توبته‌نره‌ك ئزله‌رگه کیره‌ك.

صوغش‌نك قوّتلی واهمیتلی سببلری کوب بولسه‌ده، بز بو اورنده اقتصادی سببلرنی تیکشره‌مز.

بو صوغشنك ایڭ قوّتلی وتوبلی سببی اقتصادی عامل، اقتصادی اوسم‌نك باریشی، اقتصادی مجبوریت.

اقتصاد مسئله‌سی ـ طورمش مسئله‌سی. هر دولتنك مدنیت‌ده ترقی ایتووی، قوّتلی دولت بولوب یه‌شه‌وی شول اقتصادی اوسم مسئله‌سینه به‌یله‌نگه‌ن.

ملت‌نك، دولت‌نك ترقی‌سی ملی بایلقده. حاضرگی بارلق دولتلر بو ملی بایلقنی آرتدررغه طرشالر. بارلق دولتلرنك اچکی وطشقی سیاستده توتقان یوللری اقتصادی کوچلی بولو، خلقینه بو یولده یاردم‌ایتودر. لکن بواقتصادی شرطلرنی اورنینه کیتروده بیوك دولتلرنك سیاستلری تورلیچه وکوب وقتده بر برسینکینه قارشی بولغانلقدن، آراده هر وقتده طارطشولر چغا. وکوب وقتده طارطشوسز، صوغشسز حل ایتلنمی. بو اقصادی طارطشولر، اقتصادی مسئله‌لر بیگره‌که صوڭغی یللرده بیك اوتکونله‌ندی.

۲۰ نچی عصرده تیخنیکه، ایس کیتکچ درجه‌ده ترقی ایتدی. مونه سودا، کسب، صناعت حسابسز اوسدی. دولتلر آراسنده اقتصادی مناسبت‌کوچه‌یدی؛ بر برسی بله رقابت قوّتله‌ندی.

بو اقتصادی اوسم نتیجه‌سنده دولتلرنك اچکی طورمشلرنده تورلی اجتماعی مسئله‌لر کیلوب چقدی: داخلده اشچیلر بله کاپیتالیستلر مسئله‌سی. طشقی سیاستده مستملکات مسئله‌سی. اشچیلرنك تله‌کلرن، استه‌کلرن اوته‌ر اوچون کاپیتالیستلرگه، ماللرن صاتو یوللرن وفابریکلرینه اشله‌نمه‌گه‌ن تاوار کیترتو یوللرن یاخشرتورغه کیره‌ك. بو اشلرده بیگره‌کده چیت دولتلر رقابتندن صاقلانرغه کیره‌ك.

بر مملکتنك کازارما شیکللی زور، زور فابریکلرده مڭلرچه اشچیلر طرفندن حاضرله‌نگه‌ن ماللارنك بارسن صاتوب بترگه اول مملکت بازاریغنه جیتمی، تارلق ایته. شونلقدن آرتق مالنی چیت دولتلر بازارینه ایلترگه احتیاج توشه.

حاضرگی آوروپا دولتلرینك طشقی سیاستی‌نك ایڭ مهم نقطه‌سی منه شوشی چیت بازار اوچون طارتشودن‌عبارت، یعنی «مستملکات سیاستندن» عبارت. چونکه‌اقتصادی ترقی ایتکه‌ن یاوروپا دولتلری‌بارسیده‌چیت‌بازارلرغه محتاجلر. آلارنك بارندا‌ده فابریك، زاۋودلر أشلیلر. بارسیده بر توسلی قوراللر، ماشینالر، یاصیلر، ماتیریال طوغیلر. بو فابریکلر یلدن، یل بارسندا‌ده کوبه‌یه، اوسه، زورایه. بو اقتصادی اوسوگه نسبتاً بازارنیده زورایترغه کیره‌ك.

شونلقدن دولت اوزینك اقتصادی اوسیمی طوقتالماوی اوچون آرتق مالنی صاتار یبر حاضرله‌رگه مجبور بولا.

صاتوچیلر اوچون چیت مملکتلرگه مال چغارونك مقداری وفائده‌لیلغی آلاردن مال آلغان مملکتنك یوروتکه‌ن تاموژنا سیاستی بله اولچه‌نه: پوشلینا بیك کوب بولسه البته مالده شول قدر آز چغارلا وآز فائده کیتره. هم اقتصاد یاغندان ئلی نغوب جیتمه‌گان دولتلر اوز ملی کسبلرن صاقلار اوچون چیتدن کرگان ماللرغه تاموژنانی جوری شولای کوب ایتوب قویالر. شونك آرقاسنده ئوزلرینك بازارلرن ئوز صاتوچیلرینه صاقلیلر. ئوز «مستملکات ـ کالونیا» لرڭ بولغانده منه بو قیونلقلرغه برده اوچرانمی. چونکه بو حالده کالونیالر مناسبتن اوزڭ تله‌گان شرطلر بله یورتو ممکن.

مملکت اوچون «کالونیا»لی بولو یالغز آرتق مالنی صاتارغه بازار یاصاودنغنه توگل، بونڭ ایکنچی کیره‌کلی جهتلریده بار.

کالونیا دولت‌که فایده‌لی شرطلر بله، فابریکه‌لرغه کیره‌کلی اشله‌نمه‌گان مال بیره. اشلنگان مالنی صاتو شیکللوك، اشله‌نمه‌گه‌ن مالنی کالونیالردن کیترتو فایده‌لیراق؛ چونکه بو اشله‌نمه‌گان مالنی کیترتو مسئله‌لرنده‌ده طبیعتکه بای دولتلر اوزنده‌گی کسبنی، صناعتنی ترقی ایتدرور اوچون، یاکه ایکنچی بردولتلر بله مناسبتنی نغتور اوچون باشقه‌لرنك آیاق قولنی شولوق بیوك تاموژنا پوشلینالری بله به‌یلیلر.

اوچنچی‌دن: مملکتنك‌خلقی یلدن یل آرتا بارا. خصوصاً غربی آوروپاده جیر هامان طغزلانا. مونه شوشی مملکتده صیماغان آرتق خلقنك چیت دولتلرگه کیتوب طوروونداده اوز کالونیالرینه‌کوچووی فائده‌لیراق. بوحالده‌آلارنك کیترگان فائده‌لری چیت کسه‌لرگه کرمی، مملکتده قالا.

کاپیتال‌ده شولای. چیت دولتلرگه کرگان کاپیتال‌نك فائده‌سی کوب قسمی آنده قالا؛ ئه بوکاپیتاللر کالونیالرغه اورناشدرلسه برده‌ن، اول اوز کسبڭنی کوچه‌یتکه‌ن بولا.

موندان باشقه: یه‌ش‌اوسم‌لرده آنده کیتوب بلملرن مملکت فائده‌سینه صرف ایته‌رگه یول آچلا.

«کالونیا»لرنك بوجهتلرینه طاغن برنیچه سیاسی اهمیتنی قوشارغه کیره‌ك. مثلا برآطه‌نی پاراخودلرغه استانسا، کومر آلور اورن یاصارغه ضبط ایته‌رگه لازم بولا. یاکه برولایتنی بر بر بیلگلی دولت بله صوغش زماننده اهمیتلی پونکت ایتوب توتارغه کیره‌ك برلا....

آوروپالیلر اوچون «کالونیا» خدمتنی، ئلکدن مدنی آرتده قالغان مملکتلر اوته‌ب کیلدیلر. بولارده جیر ایرکن، خلق‌ده احتیاج بار، لکن اوزلرنه فابریکالر یاکه یوق، ئه‌لی‌گنه آیاقغه باصوب کیله. مثلا بالقان دولتلری، آناطولی، آفریقا، آفستراليا، ایران، قطای، یاپونیا ـ منه بولار بارسیده آوروپالیلرنك مالی اوچون بازار...

آوروپالیلر مونده اوز محصولاتلرن صاتالر. ئه بوجیرلردن اوزلرینه اشله‌نمه‌گان مال آلتون، کموش، کوفی، گاکاو، کاوچوك، ماـ مق وتورلی قیمتلی آغاچلر کیتره‌لر ـ بولار بارسیده بویرلرده‌گنه طابلا.

لکن بوممکلتلر بله فائده‌لنور اوچون سودا معاهده‌لریگنه جیتمی. بوممکلتلر بله بر تورلی مناسبتنی نغتورغه کیره‌ك. باشقه دولتلر رقابتندن صاقلار اوچون بوممکلتلرنی سیاسی اوز قول آستگه آلورغه کیره‌ك، یعنی شوشندی برمملکتده سیاسی تأثیرگنه، حتی فاکتیچیسکی خوجه‌لغڭنی تأکید ایته‌رگه کیره‌ك.

هم شوشی طریقه آوروپالیلر آفریقا، آزیا وآفسترالیا ولایتلرن بولیشوب بترگانلر ایندی. بونده‌غی جیرلر، ولایتلر، حاکملکلر هربرسی آوروپا دولتلری تأثیری آستنده.

بویولده میلیونلرچه آقچه‌لر صرف ایتوب تیمر یوللر، یورطلر اشله‌گانلر، فلوط وعسکرلر تشکیل ایتکانلر.

خواجه‌لق ایتلمگان بوش ولایت ـ یوق. ئه اقتصادی اوسم اوز یولنده زور، زور آدوملر بله همان ترقی ایته. خصوصا گیرمانیاده کوندن کون اوسوب، کوندن کون اوزینه یاڭغی بازار صوری.

آنڭ قولنده‌غی کچکنه قالونیالری آنڭ اوسکان سوداسینه جیته‌رلك بازار بولا آلمی. باشقه بازارلرنی اول اینگلیز فرانسوزلر طرفندن آلنغان طابا وشول بازارنی بولدرر اوچون، ئلکریگی خوجه‌لر قولندن قالونیالرنی آلور اوچون، صوغشقه باشلی. اصل مقصود شول ییرلرنك خلقن، شهرن آلور اوچون توگل، اوزینك مالینه، تاوارینه یول آچار، بازار کیڭایتور اوچون باشلی. قسقه‌سی‌غنه بو صوغشده عامل بولغان نرسه‌نك ایڭ قوّتلیسی ـ گیرمانیا صاتوچی‌سینك آرشینی، بوزی، ماشیناسی‌در.

مصطفی.

دشمان‌نڭ نق قارشو طورووینه قارامیچه بر آز آلغه حرکت ایتدك. طوبچیلرمز نیمسلرنڭ «زیمار» دیگان یردن بولیموفقه حرکت ایتکان زور فرقه‌سینه موفقیت بله‌ن آطدیلر.

دشمان‌نڭ جه‌یه‌ولیلری قاچوب، طوپلری قالدی.

قارپاتده هر فرونتده صوغش دوام ایته‌در. بزنڭ عسکر، دشمان‌نڭ «لیز و - لابورچ»ده‌غی اوچ پوزیتسیه‌ده مدافعه عسکرن تاراتدی، برنیچه چاقرم قووب ٢ صوغش قورالن، ٥ پولیمیت، برقاماندیرن، ٤٧ افیسه‌ر هم ٢،٥١٦ صالداتن اسیر آلدق.

اوژوق کچیدینڭ تون‌یاغی لوتوویسق‌ده دشمان چیگلورگه مجبور بولدی. بزنڭ عسکر بونده، دشمان‌نڭ آقوپلرن اشغال ایتب ٣ پولیمیت هم کوب اسیر آلدی. یانوار ٢٣ نده دشمان، توخولق هم بیسکید کچیدلرنده‌گی هجومنده کوب زیان کوردی هم آشغچ چیگلرگه مجبور بولدی.

«نادوورنا» یولنده هم بوقووین‌ده بزنڭ عسکر، دشمان‌نڭ بیوك طاو توبه‌لرینه تجاوز ایتکان کوچن توقتاتوب آرتقه تابا آقرنلق بله‌ن صوزیلادر.

قاره دیگزده بزنڭ مینانوسلر، «خوپ»غه آطدیلر.

یانوار ٢٤نده «بریسلاو» قره‌یسیری، با-طومغه یاقنلاشوب، مانیوراده بولغان بزنڭ مینانوسلرغه ٢٠ قات آتسه‌ده نتیجه‌سز بولدی. بزنڭ طرفدن بریسلاوغه ٢ قات آطقاچ کیتدی.

پیترغراد - (عالی باش قوماندان اشتابندن) ویسلانڭ اوڭ ساحلنده سیرپیس رایوننده نق صوغش بولدی.

شولایوق خارژیله - میشینس - یوغاننیسبورغ فرونتی‌نڭ آلغی فرقه‌لرنڭ چارپشولری بولدی.

ویسلانڭ صول ساحلنده طوب صوغشلری دوام ایته. دشمان اورننده حرکتسز طوتونادر.

بیرژیموف - وولهِ شیدلوف رایوننده ١٨ نچی یانواردن بیرلی بزنڭ فرونتمزنی ازه‌رگه تله‌وی، آلارنڭ بو صوغشده شاقتی اهمیتلی کوچ قویولرینه قارامیچه، ٢٤ نچی یانوارده طوقتاتلدی. بو موفقیت سببلی بز اوز عسکرمزنڭ متانتلرینه جسارتلرینه قارشی بورچلیمز. مذکور اوچاستقه‌ده‌غی صوغشده، نیمسلر ضررلی پوله‌لر کوب استعمال ایتدیلر.

توبه‌ن بزور رایوننده بزنڭ عسکر هجومده دوام ایتدی هم یانوار ٢٥، ایرته‌ن ٧ ساعتده، دشمان‌نڭ اوچ ره‌ت تیمر چبقلرندن کیچوب کامیون آولی قبرلکلرنده نق برکتلگان اورنلرن آلدق. قالدق غارنیزونی ٥ افیسه‌ر، ٤٥٠ دن آرتق صالدات‌دن عبارت هیئتن اسیر آلندی. بر ساعت اوزغاچ گیرمانیالیلرنڭ مدافعه‌لری آلاراوچون کوب زیان بله‌ن کیرو چیکدرلدی.

قارپاتده بزنڭ تجاوزمز دوام ایته‌در. میزولابورچ‌دن لوتویسق‌غه حه‌تلی فرونتده بز برنیچه برکتلگان پازیتسیه‌لرنی اشغال ایتدك.

بر ته‌ولك اچنده بونده، ٦٠ قدر أفیسه‌ر، ٣،٥٠٠ صالدات اسیر، بوندن باشقه ١١ پولیمیت آلندی.

شرق صوغش میداننده.

قوپینگاگن - گیرمانیا حکومتی‌نڭ، آنگلیا آطه‌لرن هم شمال دیگزن صوغش میدانی، محاصره آستنده دیب اعلان ایتووی بی طرف دولت مطبوعاتنده‌ده تورلیچه تیکشرولرگه یول آچدی. بر طرفدن بولای اعلان ایتوگه گیرمانیانڭ حقلی بولوب - بولماوی، ایکنچی طرفدن گیرمانیانڭ بونی اعلان ایتسه‌ده دهشتلی انگلیز - فرانسوز فلوطینه قارشی اوزینڭ بیك صاناولی‌غنه دیگز کوچی بله‌ن بو اوین عملگه قویا آلمایاچاغی یازیلادر.

ایکنچی یاقدن، گیرمانیانڭ بولای قورقوتو بله‌ن‌گنه قالووی سیاست عالمنده اعتباردن توشووینه سبب بولاچاغندن آنڭ، ٢٨ فیورالغه بر بر حرکت اوچون حاضرله‌نمه‌کده ایکانن چامالیلر. نیمسلرنڭ اوز غزته‌لرینه کیلسه‌ك، آلار، اوزلرینڭ دیگز کوچلرینڭ، کیره‌ك تیخینقه کیره‌ك صان یاغندن بولسون، دشمانلرینڭ کوچینه قارشی قویارغه یته‌رلك بولوون [illegible]اقتانال.

پیترغراد - استوقهولمدن، ویلگیلم‌نڭ قوتنوغه (وارشاو غوبیرناسی) کیلوون خبر بیره‌لر. ایشوتلوگه قاراغانده اول بورژیموفقه هجومده غواردیالرغه اوزی قاماندا ایتمه‌کچی ایمش.

شرق فرونتینه کیلووگه عسکرینه فرمان تاراتوب ویلگیلم شولای ایته‌در: گیرمانیانڭ پولشه‌ده ایڭ قطعی حرکتن یوروترگه وقت یتدی. گیرمانیالیلر، توکه‌نمه‌ز شهرتنی، آلسه‌لر حاضر آلوب قالورغه‌تییشلر، یوقسه - هیچ یوقدر.

شویتسیا غزیته‌لرینڭ صوغش مخبرلری، شرق فرونتنده گیرمانیانڭ اهمیتلی عسکری حرکتن یازالر. خصوصا تورن آشا آللینشتیین یولی بویلاب شاقتی زور فرقه‌لری کیتکان.

انگلیه - تورکیه.

لوندن - قاهره‌دن یانوار ٢٥ نده بیرلگان تیلیگرامده شولای ایتله: «تورکلر بو کونده اسماعیلیه قالاسن طوپقه توتالر، شونده‌ده طوپلری شهرگه توشمی. کوبره‌گی تیمساح کولینه توشه‌در».

غرب صوغش میداننده

پاریژ - صوڭ زمانلرده سیپپللینلرنڭ بیك کوب اش أشله‌گه‌نینه کیفی کیلگه‌ن ایمپیراطور ویلگیلم غراف «سیپپللین» (سیپپلین‌نی، باشلاب یاصاغان کشی) گه «کنه‌ز» درجه‌سن بیرمه‌کچی بولا ایکه‌ن. غراف «سیپپللین» ئوزینڭ دوستلرندن برسینه آنگلیا فلوطی بله‌ن یوك تاشی طورغان پاراخودلرینه قارشی سیپپللینلر بله‌ن بیك قاطی هجوم ایته‌رگه قرار بیرگه‌نن سویله‌گه‌ن.

بالقانده.

بوخاریست - بیرلین بانقلری طرفندن بلغاریه‌غه بورچ بیریله‌سی بولغان ایدی. حاضر ایندی شول بورچقه آوانس ایتوب کیله‌چك آطنه أچنده بلغاریه‌غه ٥٠ میلیون فرانق آقچه بیریله‌چگی صوفیه‌دن بلدرله‌در. مونده، بو آقچه بیرونڭ سیاسی اشلر بله‌ن مناسبتی بار دیب قاریلر.

دیگزده.

واشینغتون - گیرمانیا ایلچی خانه‌سی گیرمانیا آنگلیانڭ یارلرن قامایاچاق دیگه‌ن اعلان طوروسنده شوندی خبر تاراتدی: یاط مملکتلرگه صاتارغه آزق تییه‌ب آلوب باروچی آمریقا پاراخودلرن طوطوب آلو نیتی گیرمانیاده یوق؛ شونڭ اوچون باشقه مملکتلرنڭ عسکر بولماغان خلقینه آزق تویه‌گه‌ن آمیریقا پاراخودلری دیگزده ایرکن یوزه بلرلر.

کوپینگاگین - واشینغتوندن رسمی خبرگه کوره آمریقا حکومتی، گیرمانیانڭ بیلگیه، فرانسیه وآنگلیانڭ صو بویلرن صوغش میدانی اعلان ایتووینه قارشی تیزلکده پروتیست ایته‌رگه ایسه‌بلیدر.

پیترغراد - واشینغتوندن خبر بیرولرینه کوره آنگلیانڭ کومر تاشی طورغان پاراخودینه، «قارلسروه» کره‌یسیرندن بر نیمس لیتینانتی اوطوروب (بو لیتینانت تگی کومر پاراخودن طوطوب آلغان کشی) سه‌ن ژوآن دیگه‌ن پورطقه کیلگه‌ن. «قارلسروه» کره‌یسیرینه کومر آلورغه کیلگه‌ن بو پاراخودنڭ کاپیتانینه آمریقالیلر شولای معامله ایتکه‌نلر: دیگزلرده پوصوب صوغشوب یوری طورغان «قارلسروه» گه کومر آلورغه یورگه‌ن پاراخودنی بز صوغش پاراخودی حسابای‌مز. شونڭ اوچون یه ٢٤ ساعت أچنده موندان کیته‌سز، یاکه پاراخودگزنی طوطوب پورطقه یابامز، دیگه‌نلر. بر بر أش اشله‌رلر دیب قورقوب نیمس ماطروسلرنڭ قوراللرن آلغانلر.

توکیو - ٢٣ نچی یانوار. بریاپون زره‌هلی قره‌بسیری «آصاقا» میکسیقا ساحلنده تاشقه به‌ریلوب باتقان. کشیلری قوتقارلغانلر.

بو قره‌یسیر ١٨٩٨ یلده اشله‌نب ١٠مڭ طوننا صو صییشلی، ساعتینه ٢١ اوزول (قرق چاقرم چاماسی) یورشلی؛ ٤ دانه سیگزه‌ر دویملی، ١٤ آلتیشه‌ر دویملی هم ١٦ دانه اوواق طوبلر بولغان.

پاراخودلرنڭ باطرلووی.

پیترغراد - اینگلیز آدمیراللغینڭ سیکره‌تاری اسمندن آنگلیانڭ قورالانغان سودا پاراخودی «ویکنور» نڭ هلاك بولغانلغی بلدرله‌در. پاراخود، أچنده‌گی بوتون ئه‌فیسه‌رلری، ماطروسلری بله‌ن باطقان، نیچك باطقانلغی حقنده معلومات یوق. «ویکنور» ٥،٣٨٦ طون آورلغنده بولوب صوغش پاراخودی یاصالماسدن اوّل بر خصوصی قومپانیه‌نقی بولغان.

تورلی خبرلر.

برله‌شکه‌ن آمریقا جمهوریتلرینڭ خارجی سوداسی.

اوتکه‌ن نویابر آینده شمالی آمریقا جمهوریتلری چیتکه بیك کوب آشاو أچو اوچون کیره‌ك نرسه‌لر هم مای، قزل مال تۆرلرن چغارغان. نویابرده چغارلغان شول نرسه‌لر ٤١٢ میلیون صوملق بولوب آوغوست آینده چغارلغانغه قاراغانده ایکی ئولوش آرتقدر. اوزغان یل آمریقا باخته‌سی، اوطون، آول کون کورشی قوراللری آز چغارلغان. موڭکار قارشی اون، ایت، شیکر، پوصتاو کوب چغارلغان.

٩١٣ نچی یلنقینه قاراغانده بلطر اون بله‌ن اورلق ٤؛ آفتامابیل ٢٢؛ تیری - یاری ٨؛ معدن أشقی، تازارتا طورغان زاوُودلر اوچون ماشینالر ٢ مرتبه آرتق چغارلغان.

کیمیا ئه‌یبرلری ٥%؛ آیاق کییملری ٦٠%؛ آرتق کیتکه‌ن.

اوزغان یل دیکابر آینده بغدای ٥%؛ اون ٦٨%؛ آرتق چغارلغان. دیکابرده صولی بوتون ٩١٣ نچی یلغی‌غه قاراغانده کوبره‌ك چغارلغان.

آمریقادن فرانسیه‌غه اوّلگی‌گه قاراغانده ٤ مرتبه آرتق مال چغارلغان؛ گیرمانیه‌غه مال چغارو کیمیگه‌ن.

ریم - طرابلسده. بنغازی (کیرانایقه) عربلری آراسنده باش کوته‌رو خبرلری، عموما یاوروپا یانغنینه مسلمانلرنڭ‌ده قوشیلووی ایتالیا حکومت دائره‌سن تشویشکه توشره‌در. مستملکاتده بو حالنڭ (ایتالیا طرابلسغه کرگاندن بیرلی آنده طنچلق بولوب بتمی ألی) تاغی قایچانغه قدر صوزلووی حقنده کیره‌ك ایتالیا پارلامینتنده، کیره‌ك مینیسترلر ساویتنده زور مسئله بولوب اهمیتی جلب ایته‌در.

تورك غزیته‌لرنده یاڭا ئه‌کیه‌تلر.

فرانسوز غزیته‌لری تورك مطبوعاتی حقنده بیك قزقلی معلومات بیره. مثلا ٦نچی دیکابرده چقغان تورکچه «ته‌ردژومان ئه‌فکیار» «терд-жуманъ ефкіаръ» یازا: یگوما گومیتانسکی ویلیچیستوا ویلهیلم‌نڭ بوآطنه أچنده فرانسوز پارلامینتینڭ مجلسلری بولاطورغان زالغه قویلغان تحتده طوروب سویله‌گه‌ن نطقی، آنڭ یاصاغان زور جهادلرینڭ شاهدی بولوب قالاچقدر. ویلمیلم، تیره‌سنده بیك کوب مغلوبلر بولغان حالده سابق فرانسوز دیپوطاطلری‌نه ئوبه‌رگه ئوزینڭ قولن صوزدی.»

«غانوملار خازیتاش» «ганумларъ ха-зеташъ» اسملی تورکچه ژورنال خبر بیره: «یگوما گومیتانسکی ویلیچیستوا ویلهیلم بله‌ن نیمس باش اشتابینڭ حرملری یاز کونی استانبولغه کیله‌چك. استانبولغه کیلگه‌ن وقتده ایمپیراطورنڭ خرمن اینگلیزلردن آلنغان اون دریدناوط ژایاننی کانئوی بولوب اوزاتوب کیله‌چك.

«دژه‌ریده‌ن» «джериденъ» اسملی تورك غزیته‌سی «بیلگیه خلقی‌نڭ، مسلمانلقنی قبول ایتکه‌نن، حکایه ایته. ایڭ صوڭنده‌ده استانبولده‌غی گیرمان تیلیغراف آگینتستواسی بر «رادیو تیلیغرام» نشر ایته. اول «رادیو تیلیغرام»غه قاراغانده انگلیزلر، یگوما گومیتانسکی ؤیلیچیستوا ویلهیلم‌گه، لوندن‌نی آلماسون اوچون ٢٠،٠٠٠ ایشه‌ك یوگی آلتون تکلیف ایتکه‌نلر.

بیلاروسوف.

«روسکی ویدمستی».

«ایل» - مونه شول خبرنی عیناً «روسکی ویدموستی» غزیته‌سینڭ ٢٧نچی غنوارده چققان ٢١نچی نومره‌سندن کوچره‌مز. «روسکی ویدموستی» غزیته‌سی روس غزیته‌لری آراسنده توغریلقنی ایڭ یاراتوچیسی ایکانلگی ایللی یللق خدمتی برله‌ن اثبات ایتلگانگه روسلر آراسنده‌غنه توگل، بزنڭ مسلمانلر آراسنده‌ده بیك زور قدرلی اورنی باردر. مونه شول غزیته‌نڭ پاریژدن تیلیغراملار، مقاله‌لر جیباروب بیلاروسوف اسمی برله‌ن غزیته‌ده خدمت ایتکان پرافیسور بیلاوسوف جنابلریده روس ژورنالیستلرینڭ ایڭ اعتبارلی ایل مسلکنده نقلارندن‌در. اول کشی نارودنی ساتسیالیست پارتیاسینی یاساوده عیبله‌نگانگه روسیه‌دن چیتده ئیمیغرانت بولوب یاشی‌در. تورکیه انقلابی صوڭنده استانبولده یلدن آرتق قالوب، تورکلرنی سویگان وبالقان اتفاقی‌طودروده تورکلرنڭ اتفاق اچنده بولو یاغنده طورغان ایدی. مونه‌شول کشی‌نڭ تورکلرنڭ یازوچیلرندن، حکومت اربابندن یوزله‌ب مڭله‌ب دوستلاری طانشلری باردر. تورکیه‌ده طورغان وقتده روس مخبرلرینڭ استانبولدن یازغان یالغانلرینه کیفی کیته طورغان. مونه شول مسلکلی قارت محرر ایسکی پرافیسور پاریژدن سوزینه ١٣ تیین توله‌ب شول تیلیغرامنی بیره وایللی یل توغریلقغه خدمت ایتکان «روسکی ویدموستی» شونی باسوب چغاره. یوز مڭ روس ضیالی‌لری شونی اوقی.

لکن قارت محرر، روایت ایتکان غزیته‌سی بارمی یوقمی‌لغی حقنده توشونمی! اول «تصویر افکار» دیگان گازیته‌نڭ آخرین «ترجمان حقیقت» دیگان غزیته‌نڭ باشین آلاده ترجمان دیگان سوزنی، بوزوب «تورجومان افکار» دیگان‌اوز خیالنده برغزیته‌یاصی. شونڭ مقاله‌سینی آلا. «غانوملار خازیتاش» دیگان سوزنڭ تورکچه هیچ بولو احتمالی یوق ایکانن‌ده اویلی آلمی. «خازیتاش» سوزی بتون تورك خلقی آراسنده بولماغانغه صوغش وقتنده‌غنه طوو احتمالی یوقدر.

«джериденъ» دیگان سوزده، نه‌تورکچه نه عربچه بولماغانغه مونڭ‌ده برتورك غزیته‌سی اسمی بولووی احتمالی بیك یراقلغین‌ده اویلامی. تیلیغرامنی جیباره بیره. مونده باصا بیره‌لر. اوقوچی‌لار اوقی بیره. مونه نیندی قزقلی عبرتلی برمثال.

قارص ولایتی مسلمانلرینه یاردم.

گازیته‌مزده قارص گوبیرناطوری‌نڭ مه‌سکه‌و مسلمانلرندن میرزا اسدوللایف جنابلرینه، قارص ولایتنده‌گی صوغشدن ضرر کوروب آچ، محتاج قالغان مسلمانلرغه یاردمگه یتشرگه اونده‌ب چغارغان تیلیغرامی حقنده یازلغان ایدی.

مه‌سکه‌وده شول یاردمگه کیلور اوچون، مخصوص مجلس یاصاو حقنده سوزلر سویله‌نسه‌ده مع‌التأسف بو کونگه قدر بر نتیجه چققان یوقدر. قارص ولایتی وعموماً صوغش آستی مسلمانلرینڭ حالی بیك آیانچ بولغانغه - مه‌سکه‌و کبك قافقاز مسلمانلرینڭ ایڭ کوب یبرنده، واورطا روسیه مسلمانلرینڭ بیك کوب کیلوب کیته طورغان یبرنده شونـدی اشکه تیزره‌ك تشبث ایتوب تیزره‌ك یاردمگه جیته‌رگه کیره‌ك ایدی.

مه‌سکه‌و مسلمانلرینڭ همه‌سینه طاغی بر مرتبه قارص گوبیرناطورینڭ مراجعتن ایسکه توشروب تیزره‌ك بر اشکه باشلارغه چاقرامز.

خصوصی اولاره‌ق یاردم ایته‌چك کشیلر باقو جمعیت خیریه‌سینه طوغریدن، طوغری جیباره آلالر.

آدریس:

Баку Благотворительное общество.

گیرمانیانڭ صو آستی کیمه‌لری.

گیرمانیانڭ «U» اسملی صو آستی کیمه‌لری ٩٠٦ نچی یل دریاغه توشورولکه‌ن ١ نچی نومیر «U» دن باشلاب ٩١٠نچی یل صالنغان «U» گه قدر همه‌سی، ایسکی تیپ صوغش کیمه‌لری بولوب بولارنڭ اهمیتی آزدر. بولارنڭ ایکیسی تجربه اوچون صالنغان، بیشیسی یاخشی یاصالماغان. ٩١٠ نچی یل ٩١٢ نچی یل آراسنده گیرمانیا تاغن‌ده «U 8»، «U12» اسملی ایکی صو آستن کیمه‌سی یاصادی. بو ایکی کیمه، یاخشی واوستا صالنغان صو آستی کیمه‌سی حسابلانادر. بولار، صو اوستنده ٤٠٠ طون آورلغنده حسابلانوب، صوآستینه باطوب قوراللانغانده ٥٠٠ طون آورلغنده‌درلر. بو ایکیسینڭ یوروشی صو اوستنده ١٤، صو آستنده ١١ اوزل‌در. صو اوستنده، بر مرتبه آلغان قوّتلری بله‌ن ١،٥٠٠ میل‌نی ئه‌یله‌نب کیله آلالر. عموما صوآستی کیمه‌لری صوآستنده ٥٠ میلیون آرتق یوری آلمیلر.

«U13»، «U20» اسملی صو آستی کیمه‌لر ٥٠٠ - ٦٤٠ طون آورلغنده، یوروشلری صو اوستنده ١٤، آستنده ١١ اوزل، بر مرتبه جیغان قوّتلری بله‌ن ١٨٠٠ میل مسافه‌نی ئه‌یله‌نب قایتوب کیله آلالر. «U21» بله‌ن «D32» ٦٠٠ - ٨٠٠طون آورلغنده، ١٢ - ١٧ اوزل یوری، بر یوروده ٦٠٠٠ میل‌نی اوراب کیله آلالر.

مونه شول ٣٢ دانه صو آستی کیمه‌سی حاضرگی زمانده همه‌سی‌ده صوغشقه حاضردر. بو حساب‌دان، ٧دانه صوغشقه حاضرلگی ئه‌ز بولغان کیمه بله‌ن سایوزنیکلر طرفدن باطرلغانلرن چغاررغه کیره‌ك. بولار صانینه، نورویگیا حکومتی طرفدن زاکازایت ایتلوبده صوغش باشلانو بله‌ن گیرمانیا ئوزینه آلوب قالغان «A 5» اسملی کیمه‌نی قوشارغه کیره‌ك. بو کیمه ٢٤٠ - ٣٣٠ طون آورلغنده، یوروشی ١٤ - ١١ اوزل‌در.

بولاردان قالا ٩١٤ نچی یلنڭ کۆزنده یاصالا باشلاغان کیمه‌لرنی حسابلارغه کیره‌ك، لکن بولارنڭ یاصالوب بتوب - بتمه‌گه‌نی ئه‌لی بیلگولی ترگل. ٩١٢ بله‌ن ٩١٥ نچی یل پروغراماسینه کرگه‌ن ٢٠ کیمه‌نی شولاردان حسابلارغه تییش بولا. بولار صو اوستنده ٦٨٠-٨٠٠ طون آورلغنه؛ قوراللانوب صو آستینه باطقاچ ١٠٠٠ طوندن؟ طون آورلغنده‌در. یوروشلری صو اوستنده ١٧ - ١٨ اوزل؛ صو آستنده ١٠اوزلدر. بر یوروده کوبمی ییر اوراب کیله آلولری بیلگولی توگل. لکن قای بر یاڭا تیپ کیمه‌لرده اوراب کیلو قوّتی ٣مڭ میل‌گه جیتو ممکن. ایڭ یاڭا صو آستی کیمه‌لرینڭ مینالر بله‌ن قوراللانو اوستینه طوپلر بله‌ن قوراللانغانلری‌ده بار.

«U21» اسملی صو آستی کیمه‌سندن باشلاب بولارنڭ هر برسنده ٤ مینا آپاراتی باردر. صو آستی کیمه‌لرینه قویلغان طوپلر کچکنه بولوب آیروپلانلر بله‌ن صوغشورغه‌ده اوڭایلانوب قویلغان بولادر.

داخلی خبرلر

صاراتاو دارالفنوننده.

صاراتاو دارالفنونینڭ طبیه شعبه‌سی‌گنه بار. شول طبیه شعبه‌سنده ٧ مسلمان استودینت اوقی. امینه تاناچیوا فامیلیالی قزاقستاندن کیلگه‌ن برقز، تش دوقتورلغی مکتبنده اوقوب یوری. شهرمزنڭ اعتبارلی مسلمان عائله‌سینه منسوب فاطمه تقانایوا بله‌ن یرچی فاطمه مختاروا شهرمز کانسیرواتوریاسنده اوقیلر.

اورتا حکومت مکتبلرنده‌ده اوقوچی مسلمان بالالری‌ده بایتاق بار.

شهرمزده ایر وقزلر مکتبی بولوب صوڭغیسن جمعیت خیریه تربیه ایته‌در.

محب.

اوتو یولینه یاردم.

یللر آور بولو سببلی تامبوف غوبیرناسی قنیژو آولینڭ دینی مکتب معلمی‌نڭ بو یلغی وظیفه‌سی کیم ایدی. عسکه آولینڭ محمدشریف چمباریسف، محمدعارف منصورف افندیلرنڭ دلالتی برله معلم افندینڭ وظیفه‌سینه یوزاوطوز بر صوم ٥٠ تیین اعانه جیولوب قوشلدی. بو ذاتلرغه همتلری اوچون تشکر ایته‌مز.

عارف دیواطف.

مسافرلرمز.

شاعرلرمزدن نجیب دوماوی، مولود النبی مناسبتی بله‌ن مکتب تعطیلندن استفاده ایتوب شهرمزده ٥-٦ کون مسافر بولدی. نجیب افندینڭ صوڭ زمانلرده معده‌سنده خسته‌لك بارلغی گمان قیلنوب مه‌سکه‌و متخصص دوقتورلرینه مراجعت ایتکه‌ن ایدی. لکن دوقتورلر نجیب افندینڭ معده‌سنده بر خسته‌لك‌ده تابماغانلر. تیك برآز اعصابی (نیروالری) راحتسز بولغانن سویله‌گه‌نلر. نجیب افندی، معلملك ایتمه‌کده بولغان «وره‌کی» قریه‌سینه قایتوب کیتدی.

** حرفکرلی علمامزدن «چیرنیشو» قریه‌سنده امام سید شریف افندی دورت - بیش کون قدر شهرمزده مسافر بولدی.

سید شریف افندی امالمق ایتمه‌کده بولغان «چیرنیشو» آولینه قایتوب کیتدی.

بالالار کیچه‌سنده جیتوشمه‌گانلك.

«توغری‌نی ئه‌یتکان توغانینه یاراماغان» دیلر. شولای بولسه‌ده کوزگه به‌رلوب طورا طورغان اوز کیمچیلك‌لرمزنی کورمی، نیقدر آچی بولسه‌ده درستنیده ئه‌یتمی اوزارحال یوق. بزنك أشله‌گان أشلرمز نیندی‌گنه بولماسون نیقدر یاخشی، نیقدر روحلی چقساده بریاقدن کیتوکلگی، جیتوشمه‌گانلگی بولا. شونیده اونوتماسقه کیره‌ك: بو جیتوشمه‌گان، بو کیتوکلك بزنك برله عمرگه آیرولشماسقه به‌یله‌نگان، توزه‌لمه‌سلك بر کیمچیلك توگل. طریشقانده بز آنی بیك تیز آیروب قالدرا آلامز، باری شول جیتوشمه‌گانلکلرنی کوررگه، آڭلارغه، ایکنچی یولی آنی أشله‌مه‌سکه‌گنه طریشورغه‌غنه کیره‌ك. مونه یانوارده اوزغان بالالار کیچه‌مزنی آلیق. بو کیچه قایسی‌غنه یاقدان قاراساقده کیره‌ك اداره آعضالارینك، کیره‌ك معلم أفندیلرنك طریشوی آرقاسنده بیك روحلی بیك کوڭللی چقدی. شولای بولسه‌ده، أگر تاغیده یاقشیلابراق قاراساق مونك جیتوشمه‌گان جیرلریده بولمادی توگل. جیتوشمه‌گان جیرلر بولسه اولده مجلسده اوزمزنك قوللارمزدن چقغان ملی اشلرمزنك یوقلغی وشونك برله برگوك اوسته‌للرمزنك لذتلی ملی آشلارمز اورنینه «فیلیپوف، چویفلار»نك سوحاری، قانفیت‌لاری برله بزه‌کله‌نوی بولدی. قازان. اوفا کبك شهرلرنی آلساق آنده بعضی همتلی خانملر قوللارندن کیلگان قدر نیده بولسه شوندی ملی مجلسلرگه برر نرسه پشروب کیتره‌لر. شونلقدن ملی مجلسلر اوزمزنك قولدن چقغان ملی آش ایسینه بویالوب بیگره‌کده نور اوستینه نورلی بولوب چغا. أگر بزنك مه‌سکه‌و خانملاریده بو یولده بر آز اوزلرینك خدمتلرن قزغانمی، نیده بولسه حالده‌ن کیلگانچه قایسی آلما بلشی، قایسی وارینیه قایسی باشقه نرسه‌لر کیترگان بولسالار، بالالار کیچه‌مزده تنقیدقه حاجت توشمه‌سلك درجه‌ده ماتور، روحلی چقغان بولور ایدی. وشونك برله برگوك بالالارده «فیلیپوف»سوخاریسی، کومه‌چ، قانفیت‌لاری اورنینه لذتلی اوزمزده پشکان آشلارنی آشاب کیچه حقنده اوزلرنده ئه‌لی‌گه قاراغانده ئه‌لله نیچه اولش آرتق خاطره قالدرورلار ایدی. «فیلیپوف» برله «چویف» نك کومه‌چ سوخاری‌لاری نیقدر یاخشی بولسه‌ده اوزگده پشکان آش لذتن بیره آلمی. أگر اقتصادی یاقدن قاراساقده اوز آشڭدن ایکی اولوش قیمتگه توشه.

یاری بو کیچه نیچوککنه بولسه‌ده اوتدی. آنی یاڭادن قایتارور حال یوق، هم شولایوق اوتگانگه اوکنوده فائده‌ده یوق. شاید مسکاو خانملاری اوزمزده بولغان بو کیمچیلك‌لرنی آڭلاب کیله‌چك‌ده مجلسلرمزنی بوجیتوشمه‌گانلکدن قوتولدرورلار. ملی کیچه‌لرمزنی ملی آشلار ایسینه بویاب کیله‌چکده زور امیدلر بیره طورغان یاش بوونلارمزنی شوندی ملی به‌یره‌ملرده سیوندرورلر. بو جیتوشمه‌گانلك مه‌سکه‌وده موندی ملی مجلسلرده‌گنه بولمی، عادی مجلسلرده‌ده شولایوق «چویف» برله «فیلیپوف» نك سوخاری قانفیت هم مرماالادلاری بولا. بلمیم، یالقاولقدانمه یاکه بلمه‌وده‌نمه خانم‌لارنك اوزلری پشورگان لذتلی، طوقلقلی یورط آشلارن اوچراتور حال یوق. شونلقدن مه‌سکه‌وده قوناققه بارو‌ده بیك جیگل أش توگل. کوب وقتده کیره‌ك قوناقده آشارلق نه‌رسه بولماغانلقدن، کیره‌ك قایتقاچده استالاوایلارنك یابلوی سببلی بتونله‌یوك کون بویی آچ قالورغه توغری کیله. شاید مه‌سکه‌و خانملری ئوزلری‌ده بو حقده فکر یوروتوب بو جیتوشمه‌گه‌نلکنی آڭلارلر وآندان قوتیلورغه طرشه‌لار.

خاتمهٔ نظیفه.

مخابرلردن:

سمرقنددن.

بو وقتقه قدر توركستانده ملی به‌یره‌ملرگه اهمیت بیرلمه‌گه‌ن. توركستانلیلرنك ئوزلرینه خاص بولغان یوانچلردن «سنت طوی»، «به‌زم» وباشقه شونك کبك عادتلر، اقتصادی بولگونلك‌گه‌گنه سبب بولادر. توركستانیلر، ئوزلرینك بو عادتلری بله‌ن‌گنه قناعتله‌نمه‌ینچه «تماشا قیلامز، تماشا!» دیگه‌ن بولوب تاتارچه تیاترلرغه، کینیماتوغرافلرغه، سیرقلرغه بارغالاسه‌لرده آوز کوته‌روب کولوب اوطوردن باشقه معنا چغارا آلمیلر.

توركستانلیلرنك یه‌ش بوونینه ملی تربیه بیره‌چك ملی، ابتدائی مکتبلرینك صانی اونغه طولمی. توركستانده مولود کونن به‌یره‌م ایتو عادتی‌ده تارالماغان. توركستانلیلر، بوتون اسلام دنیاسنده مقبول بولغان ایکی دینی به‌یره‌ممز بولغان: روزا وقربان به‌یره‌ملرن‌ده کیره‌ك قدرلی حرمت ایتمه‌گه‌نلر؛ اول کۆنلرده عیدکه بارودن باشقه به‌یره‌م علامتی ایتوب بر أش‌ده أشله‌مه‌گه‌نلر.

جمعه‌لرده‌ده خلق تلنده وعظ، نصیحت، خطبه‌لر سویله‌نمه‌گه‌نگه مسجد آلدیلرنده بوغازلری یرتلغانچه قچقروب تورلی خرافاتنی خلقنك کوڭلینه سڭدروچی «مداخلر»نك خوجه بهاألدین وباشقه‌لر حقنده سویله‌گه‌ن سوزلری بله‌ن‌گنه ملیت حسلرن اویغاتوب بولمی. لکن مونده‌غی تاتارلر، ئوزلرینك فکرلی معلمه ومعلملری آرقه‌سنده مولود به‌یره‌من حرمت ورعایه قیلوب کیله‌لر: بزنك مکتبمزده بالالرغه بر آطنه تعطیل یاصالوب مولود اوقولدی. شاکردلر خور بله‌ن شعرلر اوقودیلر. معلمه ومعلملر طرفندن گوزه‌ل، گوزه‌ل نطقلر سویله‌ندی. باشقه مکتبلرده‌ده شاکردلرگه بره‌ر کون تعطیل بیرلدی.

کامله مظفریه «سمرقند».

کیه‌یفدن.

صوڭغی یللارده کیتکان صاین، آوللاریمزده معیشت ونرکلك قیلولر، قیینلاشو سببلی، خلقمزنك ایڭ کوب قسمی أش وکسب أزله‌ب مرکزده‌گی شهرلرگه تابا آغلغانلغی معلومدر؛ مونه بو تورلی خلقمزنك روحانی ودنیاوی طورمشلرینه کوز صالینسه، وطننك دورت پوچماغنده‌ده هر قایوسنقی بر توسلیره‌ك بولغانون کورورمز: معلومکه خلقمز کیره‌ککنه قای‌بر شهرگه باروب اورنلاشماسون؛ باش کوز آلو بله‌ن هر نرسه‌ده‌ن ئلك اوزینك روحانی طورموشین ره‌تله‌رگه طرشادر؛ بر شهرده یه‌شه‌وچی آغای أنی‌نك صانلری بیش اون کشیدن آرتماسه‌ده، بونلر اوّل امرده بربرسی بله‌ن یقینلنراق طانشوب آلغاچده، به‌یره‌م وعید کونلرده بر خانه‌گه جییلوب عبادت قیلو، فکر وتله‌کلرینی ایشتدرورگه طرشوب برگه برگه اولاراق تڭریگه یالوارونی عادت ایته‌لر... تورا بارا صانلاری آرتوب اوزلرین بر «جمعیت» حالنده حس قیلغاچه، طبیعی اولارق باشلارنه، اوز باشلارینه بر مسلمان محله‌سی تشکیل قیلو، مسجد صالدرو، ملا صایلاو... فکرلری طوادر...

بزنك کییف مسلمانلرینه مونه شوشی عمومی آغمنك ایڭ آلدنده بولماسالر، ایڭ آرطنه‌ده توگل‌لر. بوقارو‌ده‌غی قاعده بوینچه امام صایلاویمزغه آیلار یللار اوتوب تورسه‌ده، فرقغه بولونوب بر بریمزنك غیبتن صاتوب یه‌شه‌ودن بوته‌ن أش کوزیمزگه کورونگه‌نی یوقدر؛ مسجدیمزنك نیگزینه بیوك بر طنطنه بله‌ن برنچی طاشنی صالوومزغه ئلله قایچان بر یل تولوب اوتسه‌ده ایکنچی واوچونچی طاشلارنی صالورغه چنلابقنه اویلانغانی یوق!.. قایچان اویلاناچاغیده بیلگیلی توگل. کورنه: خدای یورطی بولغاچ، بلکه فرشته‌لر کوکدن اینوب صالوب بیرورلر؛ دی تورغانلر در آخرسی... مکتب وجماعت أشینه کیلسه‌ك، مونده‌ده شول: «ایسکی مونچه ایسکی تاس! ایندی.. بالالرنك عمرلری ئه‌ره‌م بولا بیت، معلم‌آلدرساق بولمازمی؟ دیگه‌ن طاوش چغا قالسه: حضرتمز: «مین اوزم اوقوتام، معلم نیگه؟ دی باشلی... آطنه‌ده‌غی جیدی کوننك بر نیچه‌سنده بالالرغه ساباقسز قالورغه توغری کیلگه‌ننی حسابلی باشلاساڭ؛ محله قاریم ایچ! ایکی کیمه‌نك قویروغن بر یولی توتدرماقچی بولاسزمنی؟ دیگه‌ن جوابنی ایشتورگه قلاغڭنی حاضرله‌ده قوی ایندی! شهریمزده مسلمانلرغه مخصوص جمعیت فلان بولوتوگل، جمعیت‌نك نرسه ونیدن عبارت ایکانن بلوچی کشیلریمزده بارماق‌لر صانینه بیته‌رلك بولماسه‌ده؛ پیترغرادده بولوب اوتکان تورلی جمعیت وکیل‌لرینك اسیزدینه بزنك حضرتمزده تلسز شاهد بولوب بارورغه قبرچنغان ایدی؛ لکن بختلی‌لککه‌می؟ ئلله ایندی بختسزلککه قارشیمی؟ برضاالله بیلیت آلوب بیروچی خیرات ایه‌سی چقماغانلقدن بولورغه کیره‌ك؛ بارا آلمی قالدی...

«مخبر»

أمزده اوقو، اوقتو حاللری.

پینزه غوبیرناسی صارانسکی مسلمانلری آراسنده خصوصاً أمز آولنده اوقو، اوقتو أشلری آلغه کیتمه‌گه‌ن. أمز آولنده مڭ دوش، اوچ محله، ایکی مکتب بار. آول‌نك کورنشی یاخشوق بای. ئویلرنك بویالغان تبه‌لری یراقدان کوزگه به‌رلوب طورا. لکن ایکی مکتبی‌نك برسی ویران حالده. معلملر کیترتلمه‌گه‌ن، ملالر ئوزلری اوقوتالر. اگر بو امامار سوداگه بیریلوب کیتسه‌لر، بالالرنی قارارغه آلارنك وقتلری بولمی.

مین مونده بر مکتبنی قارارغه باردم. مکتب آولنك چیتنده‌ره‌ك مسجد یاننده بنا قیلنغان. مین مکتبکه یاقنلاشقانده برنیچه بالا بوقچه‌لرن کوته‌رب مکتبده‌ن قایتوب کیله؛ بر نیچه‌سی مکبتکه کیله ایدی. مکتبنك أچنده بر اوُسته‌ل ئه‌یله‌نه‌سنده ٤-٥ بالا توگه‌ره‌کله‌شب اوقوب اوطورالر. مکتبنك استینالری، میچلری قارالوب بتکه‌ن. ایده‌ننده چوب - چاردن، آیاق باصار حال یوق. اوُسته‌ل اوستنده سراج‌القلوب، فضائل الشهور کتابلری یاتا. خلفه، بالالرغه ساباق بیروب کوبده‌ن چغوب کیتکه‌ن، حالبوکه ساعت ایرته بله‌ن ٩ - ١٠ چامالری.

بالالردن مکتب حالن صوراشاغنه باشلاغان ایدم، ایکنچی برمه ایشگنده‌ن بر خاتون باشن چغاروب:

- سیڭا مونده نه‌سته کیره‌ك، نیك کردڭ؟ دیب قچقردی. - آبصطای مکتبنی قارارغه کردم دیه‌رگه ئولگوره آلمادم، اول آچولانوب:

- ۋآتا مونده کیزلار (قزلر) بار. آلار طشقه چغالر. سین یاخشیلق صاغنوب یورمه‌سن! بار، شیپقاراق چغوب کیت! دیب قچقردی. مین، آبصطای‌غه ممکن قدر سوچوك تل برله‌ن سویله‌رگه طرشوب قاراسام‌ده، بولمادی؛ اول، مینم اوستیمه تایاق بله‌ن کیزه‌نه باشلادی. نهایت چغوب کیته‌رگه مجبور بولدم.

آندان صوڭ خلفه‌گه باروب بعض نرسه‌لر صوراشدم. ایسکی اصول برله‌ن اوقوتووندن ئوزی‌نك‌ده وجدانی معذب بولا ایکه‌ن. سراج القلوب اورنینه یاڭا چقغان، کچکنه کتاب آلساڭ، تیز طوزا، موڅیکلر بالالرینه یاڭادن کتاب آلمی!دی، خلقنك یاردم ایتمه‌وندن زارلانا.

مونده زیمستوا أشقول آچماقچی بولغان. لکن قبول ایتمه‌گه‌نلر.

بو آولده امامارنك اجتهادلری آزراق. خلق برده آغارماغان؛ یاخشی حال توگل.

بیکتیمر.

مطبوعات

«آق یول».

قزانده بالالرغه مخصوص چغارلا طورغان «آق یول» ژورنالینك ١ و٢ نچی صانلری اداره‌مزگه کیلدی. ١ نچی نومیرنده علی رفیقی افندینك «صونارچی نوری» اسملی بالالر اوچون عبرتلی ایتدرب یازلغان، فنی معلوماتنی حکایه‌گه توروب شوما ایتوب تصویر ایتلگه‌ن حکایه‌سی بار. مونداں باشقه اوزغان یلغی نومیرلردن دوام ایتوب کیلگه‌ن آدم وحیوانلر اسملی فائده‌لی معلومات، عبرتلی رسملر درج ایتلگه‌ن.

٢ نچی نومیری، مولود کونینه خاصلاب شوڭار مناسب بعض حکایه وتصویرلر باصلغان.

مندرجه‌سی شولدر: ربغوزی قصه‌لرندن؛ پیغمبرمزنك سوت آناسی حلیمه قولنده‌غی تربیه‌سندن کرامه‌لی حکایه، بیکچه‌نته‌ی اوغلی (علی رحیم). مولود کوننی. آلار حاضرله‌نه‌لر ایدی. طوننی، میخنی نیچك یاصیلر؟ (بوهنرگه عائد رسملر توشورولگه‌ن) پاندار (برهنرلی‌نك آچدان ئولووی، عبرتلی ئه‌کیه‌ت) بیکچه‌نته‌ی اوغلی.

اداره‌گه مکتوبلر:

محترم محرر افندی!

غزیته‌ڭزنك ٦٤نچی نومیرنه داخلی خبرلر قسمنده «پیتراغردده ظریف آخوند اورنینه امام صایلاو» سرلوحه‌لی بر خبر درج ایتلگه‌ن. بو خبر مینم بله‌ن تانش بولماغان، حقیقتدن خبری بولماغان بر کشی طرفندن یازلغان.

اولا مین ١٧ یه‌شده توگل؛ ٢٢ یه‌شمده؛

٢ - نچی مین بیروت کلیه‌سنده ٢ یل توگل؛ ٤ یل اوقودم.

آندان صوڭ اول خبرده مینی تولچوکچی گروهلر یاقلی بر کشی ایتدرب کورسه‌تلگه‌ن وحالانکه مینم آندی گروهلر فلانلربله‌ن هیچ مناسبتم یوق.

احمد یونسف.

«ایل» - پیترغرادده امام صایلاو مسئله‌سی «قویاش» غزیته‌سندن آلوب باصقانغه کوره سزنك اصل مفصل ردیه‌ڭز «قویاش» اداره‌سینه جیبه‌رلورگه تییشدر.

***

تصحیح: ٦٦ نومیر غزیته‌مزده باصلغان ن. دوماوی افندینك... غه سرلوحه‌لی شعرنده اوچنچی مصراعه: تیره‌ن طنلق دیگه‌ن جمله‌دن صوڭ: «تیره‌ن نور» دیگه‌ن جمله‌نی قوشوب اوچنچی مصراعنی بتررگه کیره‌ك. دورتنچی مصراع بولای بولورغه تییش: تیره‌ن شادلق، تیره‌ن قایغو قاطشقان.

ناشری: محمد عیاض اسحاقف
وقتلی محرری: م. ا. مولامبیردییف
(نجیب عصری)

صوراڭز هر قایده!

نیستور صابونی

ایکنچنی تقدیم ایتوب ماقتاوغه اوشاناڭز.

یاصالا یالغز «نیوسکی استیئا رینوی» شرکتنده.

اوفاده به‌یره‌م آرطی بولماغانده هر کون چغا طورغان

«طورمش» غزیته‌سینه ١٩١٥ نچی یل اوچون

آبونه دفتری قبول ایتله. یللق بهاسی ٤ صوم، یارطی یللغی ٢ صوم ٢٠ تین، اوچ آیلغی ١ صوم ٢٠ تین.

«طورمش»ده سیاست، اجتماع ادبیات واقتصاد اخلاقغه دائر مقاله‌لر اهللری طرفندن یازلووی اوستینه، روحانیلر، وطنداشلرمز روسلر وباشقه ملتلر طورمشی، خاتون - قز عالمی، هر کون دنیاده طووب طورغان حاللر، خصوصا صوغش خبرلری، محکمهٔشرعیه، آوللرده‌غی اوزگارشلر، کون کورو ره‌وشلری، یاڭا زاقونلر، زیمستۋا، مکتب، مدرسه، معلملر حالی، اسلام دنیاسی، سودا وهنرگه تعلقلی خبرلر وباشقه‌لر بیك آچق ره‌وشده یازلا. شرقده‌غی واقعه‌لرگه زور اورن بیرلوب، شرق مسئله‌لرینه مخصوص مقاله‌لر درج ایتله. غزیته‌مز آقچه یاغندن تأمین قیلنغانلقدن، آنی هر جهتدن مکمل ایته‌رگه اجتهاد قیلنا. اوقوچیلرمزنی تورلی واقعه‌لر بله‌ن وقتنده تانشتروب طورامز.

«طورمش» نك روسیه‌نك مشهور شهرلرنده، اوفا وباشقه غوبیرنالرنك زورراق یيرلرنده مخبرلری بولغانلق سببلی هر تورلی واقعه‌لر، خبرلر وقتنده یازلوب بارا. صوغش طوقتالووی بله‌ن مصر، استانبول، لیه‌ژ، پاریژ کبك چیت مملکتلرنك مرکزلرنده طورمش‌مخبرلری‌بولندراچق.

آقچه یه‌رو هم خبرله‌شو اوچون آدریس: Уфа, редакція газ. «Турмушъ».

تاشکندده منتشر فنی، افتصادی. ادبی واجتماعی، ملی

«صدای توركستان»

جریده‌سینه ١٩١٥ نچی یل ایچون آبونه دفتری آچقدر.

آسیاده، بو جمله‌دن توركستانده مسلمانلر بولغان هر شهر وقصبه‌لرده «صدای توركستان»نك مخبر هم وکیللری باردر. جریده‌گه بو کونده توركستانده‌گی ایڭ اولوغ محررلر، ادیبلر وشاعرلر اشتراك ایته‌درلر. اداره‌گه بتون تاتار؛ قافقاز وقریم مطبوعاتی، مشهور روس جریده ومجله‌لری واستانبول، مصر، ایران کبی مسلمان کوب بولغان ییرلردن جریده‌لر، مجله‌لر آلونادر. وهر طرفده مخبرلریمز بولندیغندن توركستان‌نك کیره‌ك ایچنده، کیره‌ك طشنده بولغان هر حال وحادثه‌لر حقنده مفصل معلومات آلوب یازمق ممکندر. بخارا وتوركستان طرفلرندن قایتوب روسیه‌ده طورا باشلاغان ذات‌لر، خصوصا مدرس ومعلم افندیلر، بو طرفلرده‌غی احوال معیشت وهر تورلی مدنی، اجتماعی اوزگارشلردن خبر آلوب طورونی تله‌سه‌لر توب توغری «صدای توركستان»غه مشتری بولسونلر. جریده‌نك تیلی هر تورك قبیله‌سی یڭلللك ایله توشونور درجه‌ده آساندر.

آدریس: Ташкентъ, редакція газеты „Садай Туркестанъ“.

بیش یلدن بیرلی دوام ایتوب کیله طورغان

«یالط - یولط»

ژورنالی سیکسان بیشنچی نومیردن باشلاب مه‌سکه‌وده چیغاریلا باشلایاچقدر.

«یالط - یولط» ژورنالی اوّلگیچه هیچ بره‌وگه ته‌ریلکه طوتمیچه، فقط طوریلق بله‌ن‌گنه باراچقدر.

«یالط - یولط» ژورنالی اوزینك، اوتکن قلملری بله‌ن بیلگلی بولغان اوتکن کوزلی، ریاسز محررلرینك آچی فقط بیك طوری یازولری بله‌ن دوام ایته‌چکدر.

«یالط - یولط» ژورنالی‌نك مسئول محرری ئویده بولماغانلقدن ایکی آی قدر چقمی طوردی.

بو طوریده بولغان کیمچیلکنی محترم اوقوچیلردن کیچرولرن اوتنه‌مز.

بوندن صوڭ وقتنده منتظماً چغوب باراچقدر.

١٩١٥ نچی ییل ایچون آبونه دفتری آچقدر.

بر یلغه ٢٤ نومیر ٣ صوم، یارطی یللق ١٢ نومیر ١ صوم ٥٠ تین.

چیرك یلغه ٦ نومیر ١ صوم.

آدریس: Москва, Мещеринское подворье Ахмеду Урманчѣеву.

Москва, Тип. М. О. Аттая и К-°, Маросейка Космодаміанскій пер., домъ № 5.

Издатель М. Г. Исхаковъ. редакторъ М. А. Мавлюмбирдіевъ.